

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I
INFORMACIÓ LOCAL

A R T E S A   D E   L L E I D A

NÚMERO 143   ABRIL 1993

LA FEMOSA

**REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL**

NÚMERO 143

ABRIL 1993

EDITA: AGRUPACIÓ
CULTURAL "LA FEMOSA"
CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA
DIPÒSIT LEGAL : L- 264-1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

Ajuntament d'Artesa de Lleida

Membre de:

(≡) ACPC
Associació
Catalana
de la Premsa
Comarcal

Els articles que apareixen a
les planes de **LA FEMOSA**
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants

PÒRTIC

Sempre hem cregut que una setmana cultural ha de servir, no per a donar *punts* a l'ajuntament que l'organitza, sinó per a fer créixer la cultura de les persones governades per aquest ajuntament. A Artesa sembla que al nostre consistori li rellisca tant una cosa com l'altra, ja que fa l'efecte (un cop s'ha deixat perdre la Festa Major) que fa els possibles perquè la Setmana Cultural també vagi morint d'avorriment. Potser no és ben bé així, potser només ens ho sembla, ja que voldríem que la nostra Setmana Cultural fos cada any un punt de referència obligat quan, d'alguna manera, al nostre poble, parlem de cultura i no només per al nostre poble, sinó que també voldríem que fos un model de setmana cultural admirat pels altres pobles de la rodalia que, vaja, tingués repercussió més enllà del nostre municipi: que fos, en definitiva, una veritable eina de culturalització aprofitable tant pels artesenes com pels que vulguessin venir de fora.

La Setmana Cultural d'Artesa, des del seu origen (ara fa catorze anys) ha patit una manca de recursos econòmics remarcable; s'ha organitzat sempre amb "una sabata i una espadenya" i molt sovint amb més espadenya que sabata i no és el que hauria de ser. En un temps on tothom sembla passar de la cultura, on hi ha aquesta apatia ambiental, on ningú no fa cas de res, una setmana cultural descafeïnada no ajuda gens a reviscolar la gent, a temptar-la a sortir de casa per a participar a tots els actes programats.

Per a fer una setmana cultural participativa i alhora enriquidora, cal un bon pressupost, un pressuposts generós que permeti contractar les persones idònies per a pronunciar les conferències o els grups de més relleu per a fer els concerts, teatre o dansa. Només davant d'un BON PROGRAMA els artesenes ens sentirem atrets per la Setmana Cultural i sortirem de casa a participar i a aprofitar-nos de la Setmana Cultural. Creiem i seguirem creient que els diners destinats a la cultura són sempre els més ben gastats i és per això que, aquests, no ens haurien de doldre mai a ningú.

ROSER i JAUME

JORDI

BESORA i DRUDIS

Concert de Música :
(Cloenda dels " DIVENDRES CULTURALS ")

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

NOTES I NOTÍCIES / 4

AMB POQUES PARAULES / 7

Per Felip Gallart i Fernàndez

SOBRE LA DIRECCIÓ
CULTURAL ENCARA / 8

Per A. Costafreda

MOTS ENCREUATS / 10

Per M. N.

DOLÇ ESFORÇ, 25 ANYS / 12

NO TOTS SOM IGUALS / 14

Per Jomaes

HOMENATGE A LA VELLESA
D'ALBAGÉS / 15

Per Josep Mª Quadrat i Ribelles

SOMNIO O POTSER NO / 17

Per Edgar Solé

FOLKLORE ARTESENC / 19

Per A. C.

LA NOSTRA PORTADA

La processó del mati
de Setmana Santa

NOTES I NOTÍCIES

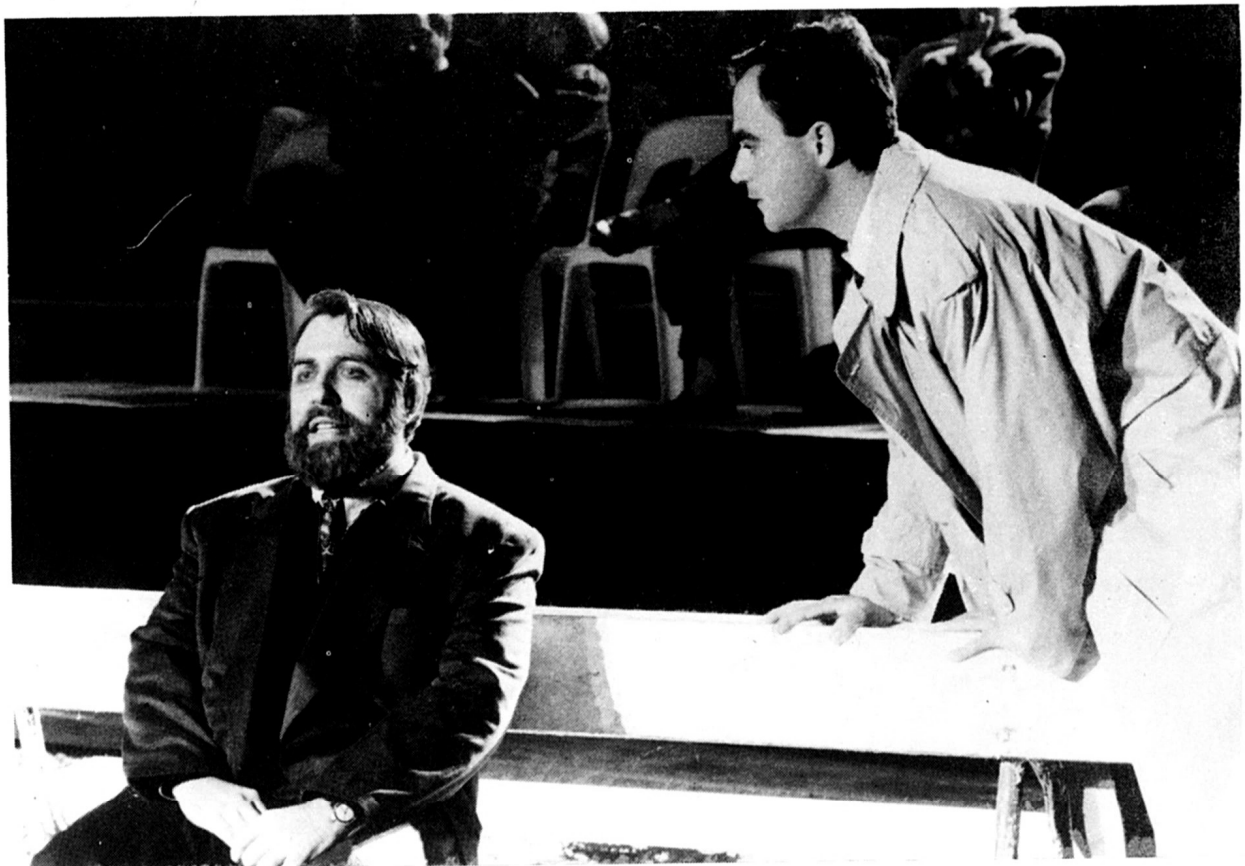
SETMANA CULTURAL (del 15 al 21 de març)

Enguany Artesa ha celebrat la **XIV^{ena}**. **Setmana Cultural**, que ja l'any passat va canviar les dades de celebració passant de fer-se als voltants del 15 de maig, festa de Sant Isidre, a fer-se el 19 de març, festa de Sant Josep.

Val a dir, que enguany ha estat una Setmana Cultural on la participació de la gent en els actes organitzats entre setmana, ha estat força massiva en comparació a les darreres

edicions de la mateixa. No podem dir el mateix dels actes organitzats el Cap de Setmana.

Al marge de les diferents xerrades i col·loquis que van fer-se a casa la Vila, és de destacar la posada en escena de l'obra de teatre *Un passeig pel bosc* de Lee Blessing, dirigida per l'artesenc *Josep R. Bonet* i interpretada per un altre artesenc en *Joan Besora* i per en *Jaume Jovells*.

Uns instants de l'obra , UN PASSEIG PEL BOSC

CONSTRUCCIÓ DE FILTRES ALS DIPÒSITS D'AIGUA POTABLE

L'Ajuntament d'Artesa de Lleida reunida en sessió plenària el dia **25 de març** del 1993, va acordar aprovar la contractació mitjançant subhasta de l'obra **Filtres als dipòsits d'aigua potable**, per un import de *6.500.000* ptes. inclosa en el Pla Unic d'Obres i Serveis de Catalunya

per a 1993 i subvencionada doncs, pel Departament de Governació en un import de *2.700.000* ptes. Aquesta obra suposarà una millora en la qualitat de l'aigua potable del nostre municipi atès que es tracta en definitiva d'una **potabilitzadora**.

INCINERACIO DE CADAVERS

L'Ajuntament d'Artesa de Lleida a la seva sessió del passat dia **25 de març** va acordar ampliar el contracte signat amb la funerària Manel Castillo Borràs de Sudanel, i incloure en el mateix a més dels serveis que ja es venen prestant, la possibilitat de poder incinerar els cadàvers si es dóna el cas que algú ho desitgi.

Els preus del servei es fixaren en:

- .- Import de l'urna . . . . . de 10.000 ptes. fins a 25.000 ptes.
- .- Despeses de quilometratge fins a Barcelona . . . . .98 ptes el quilòmetre.
- .- Despeses d'incineració a Barcelona i taxes de sanitat . . . . . 25.000 pts

FESTES DE SETMANA SANTA

Com cada any, en aquestes dates Artesa celebra en la mesura de les seves possibilitats els actes religiosos que componen l'anomenada **Setmana Santa**. Misses, processon, viacrucis , ...i el tradicional corder Pascual el dissabte de Ressurrecció, on cal destacar la poca participació dels artesencs als mateixos.

Comissió de Festes de l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, va organitzar un sarau llarg de ball a càrreg de l'orquestra **Nit de Festa**, que va tenir lloc a la sala de la Llar del Poble.

FESTA DE L'ARBRE 1993

El passat dia **25 de març** es realitzar la **Festa de l'Arbre** al nostre municipi, la qual consisteix en dur a terme una plantada d'arbres, cedits gratuïtament pel Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya. Aquesta festa és organitzada per l'Excm. Ajuntament d'Artesa i compta amb el suport i col·laboració del col·legi públic.

Així durant el matí la quitxalla del col·legi van procedir a plantar arbres, en l'indret conegut com a **Racó del Jové**. Com a compensació a l'esforç realitzat, l'Ajuntament organitzar un dinar col·lectiu al Racó del Jové.

La plantada d'arbres pels alumnes de les escoles

AMB POQUES PARAULES

Vicent Andrés Estellés

El poeta Vicent Estellés moria a les set de la tarda del 27 de març de 1993. Ens ha deixat una de les obres més profundament humanes que des d'Ausiàs March mai no hagin parlat en la nostra llengua. Una obra presidida per dos temes: el sexe i la mort; o d'una altra manera, l'amor i la mort, les dues forces vitals que inspiraren també la majoria de poemes del seu admirat poeta de Gandia.

Tota la poesia d'Estellés és d'una potència i intensitat corprenedores. Pertanyent a una generació que visqué la misèria moral de la postguerra, la seva és una veu traumatitzada pel dolor, per la insatisfacció, per una ànsia irreprimible de llibertat. La seva reacció davant la realitat no serà una fugida vers la puresa del vers, sinó la utilització d'aquest per tal d'intervenir en el món i ordenar la seva experiència concreta.

Estellés parla a glops, apressat per dir moltes, per no deixar-se res al tinter, exposa la seva *fúria frustrada* que deia el seu amic Joan Fuster, el seu desig de viure i existir, la tensió desconcertant acumulada entre tants replecs de frustració.

Tots els versos d'Estellés, dins de la tradició més clàssica de la literatura universal -

Horaci, Ovidi, Virgili, Neruda... brollen de l'experiència més elemental, de la immediatesa casolana i diària. La mort i el sexe no són figures retòriques sinó vivències reals, apassionades, lúcides, sentides. Estellés, com els grans poetes, ha ultrapassat les fites de la pròpia individualitat, ha vençut les prevencions de localisme i dialectalisme amb què en un principi fou escoltada la seva obra per esdevenir una veu universal.

D'origen molt humil, extremadament sensitiu, malaltís, defensor a ultrança de la idea de Catalunya des de la delicada posició dels escriptors valencians, Estellés entona un cant a la plenitud de la vida en la línia epicúrea d'Horaci i el seu *carpe diem* - aprofita el moment-. Es per això que en aquests moments, lluny de líriques complantes, s'adiu millor acabar amb els seus propis versos: *quan ho determinen els déus, em moriré dient cànter, dona! balcó, finestres, barres de sang, bous, genoll, mare, lluita, llibertat...* i reemprendre el camí amb l'ajut dels seus llibres.

Felip Gallart i Fernàndez

SOBRE LA DIRECCIÓ CULTURAL, ENCARA

Després de llegir l'article "Sobre la Direcció Cultural" signat per R. M. (*LA FEMOSA* núm 142, març 1993) que remet a un article meu del Núm. 139 d'aquesta mateixa revista, m'he apressat a fer-hi un aclariment. No un aclariment sobre allò que ja està escrit i que R. M. critica amb molt d'encert, sinó un aclariment d'allí on volia anar a parar, ja que quan vaig escriure "Canvi de Direcció Cultural" ja tenia intenció de tocar, des d'un altre costat, que en certa manera es contradiu, però que bé a reforçar el que llavors volia dir, i que si ara puc (el que hom vol no sempre s'aconsegueix) m'explicaré millor:

Quan va venir la democràcia i els partits polítics, nous i vells, van poder treure el cap a la llum del dia, una munió de persones van córrer a allistar-se a les seves files. Aquesta gent eren, d'alguna manera, els homes i les dones que en el període franquista havien treballat en l'anonimat per redreçar el nostre país en qualsevol especte. Una cosa així va passar amb la gent no allistada als partits quan van venir l'any 1979 les primeres eleccions municipals postfranquistes; les llistes de les candidatures als ajuntaments eren plenes de persones fins llavors anònimes, però que havien fet *coses* al marge de la política oficial. Aquest va ser (per no buscar un altre

exemple) el meu cas i poso el meu cas perquè (per proper) potser molt més aclaridor. Havia treballat des de *La Femosa* i anteriorment des de *l'Agrupació Jovernívola* junt amb tota aquella gent preocupats per la cultura del nostre poble. Havíem treballat sempre sense recursos econòmics i amb tots els impediments legals. En ser a l'Ajuntament les coses havien canviat substancialment; ja no hi havia impediments i en canvi hi havia recursos per a organitzar coses. Què va passar llavors?. Molt senzill; fer servir l'Ajuntament per a canalitzar la direcció cultural o, si més no, per a fer des de l'Ajuntament cultura: *La Setmana Cultural*, per exemple. Fins aquí tot semblava correcte i, fins i tot, normal i lògics, però, de veritat, allò no era normal ni lògic i menys positiu. Penso que va ser un greu error, un error en què van caure la immensa majoria dels nous ajuntaments, nodrits com el nostre d'una gent semblant.

Personalment vaig adonar-me d'aquesta anomalia quan *La Femosa* va estar a punt de desaparèixer, ja que l'Ajuntament li segava, com se sol dir, l'herba als peus i per aquest motiu va caure en una pregona inactivitat i potser només l'estímul de publicar aquesta revista va salvar-la. *La Femosa* es va veure del tot desplaçada per l'Ajuntament, i encara que en els programes

que editava el Consistori (setmanes culturals, homenatges a la vellesa i festes majors) hi posava *La Femosa* ja no era una entitat que generava activitats sinó, només, una entitat que aportava *persones* a les activitats de l'Ajuntament. Quan no hi ha l'estímul del protagonisme o quan el protagonisme se l'emporta un altre, tampoc no hi ha interès a fer altres coses; *La Femosa*, doncs, no tenia cap sentit de continuar.

Penso (cada cop ho veï més clar) que les pretensions dels ajuntaments de ser els motors dinamitzadors de la cultura dels seus municipis, ha estat i és encara, molt negativa, perquè un ajuntament, mirem-ho per on vulguem, és una cosa freda i canviable i no hi pot haver, per raons òbvies, el caliu humà com en una associació que aglutina gent d'unes mateixes inquietuds; inquietuds i caliu humà que sí (gaireb'e sempre) generen activitats no lucratives. L'administració, encara que sigui la d'un ajuntament, és sempre distant de les necessitats naturals de la gent del carrer.

Penso que la Generalitat per a potenciar el foment de la cultura del país (un ajuntament per a fer créixer el grau de

cultura del seu municipi) haurien de recolzar al màxim les agrupacions com *La Femosa* que ja funcionen i incentivar o fomentar l'associacionisme de la mena que sigui, ja que que, com ja he dit més amunt, les associacions aglutinen homes i dones d'unes mateixes inquietuds i aquestes inquietuds, quan estan agrupades, generen per si soles activitats i sempre que hi hagi un recolzament econòmic suficient, aquestes associacions treballarant per fer créixer la cultura, el sentiment de protecció del medi o el respecte a tot allò que ens és comú.

Si ens queixem que ara no hi ha, com abans voluntariat i que per això ara tot costa massa diners és, potser, que entre tots l'hem matat una mica i una mica més els ajuntaments o la Generalitat en voler suplir (suplir, potser no és ben bé la paraula) les associacions, organitzant actes paral·lels amb els seus recursos econòmics.

De tot això encara en podríem parlar llargament amb altres exemples, però penso que amb tot això que he comentat n'hi ha prou per entendre on volia anar a parar.

A. Costafreda

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1-. Regió de l'oest de Iugoslàvia. Família de pintors sards, segles XV i XVI famosos pels seus retaules. 2-. Relativa a l'església. Partícula afirmativa provençal. 3-. Muntanya destacada entre Castalla i l'Alacantí (1296m.). Per a posar-la dintre de l'urna 4-. Certa manera de muntar les tendes de campanya. Bicornes, que tenen dos corns. 5-. Gerb (La Noguera). Preposició. Divisió administrativa de Finlàndia. 6-. Arbre parent de l'om i de nom semblant. Assolen, destrueixin. Padri. 7-. Acció de giravoltar. Aquest oncle tenia una cabana. Cinquanta. 8-. Noranta nou. Orinal, gibrell. Nota musical. Consonant plural. Article contracte. 9-. La primera. Amiga d'ostentació, fatxendosa. Nom de diversos emperadors romans. 10-. Al revés, relatiu o pertanyent a l'arrel. Lloc on el genet fica els peus. 11-. Al revés, biòleg especialitzat en ecologia. Pot ser de vellut, de peix, de poll, etc. Organització que s'oposava a la independència d'Algèria. 12-. Sufix de valor diminutiu. Fer tornar mineral. 13-. En tot lloc, per totes bandes. Falta de capacitat per a reconèixer sons musicals. La segona. 14-. Sales destinades a fer-hi classes. Cop al clatell.

VERTICALS

1-. Els polítics sovint en fan molta. Gep, bony. 2-. Que pertany a una acadèmia. En la mitologia grega riu que fluïa als inferns. 3-. Posar a disposició d'altri. Barra de fusta, barró. Consonants. 4-. Al revés, abonen en metàlic. Abat investit amb la dignitat de comte. 5-. Aquí hi toca rams però tot desgavellat. Avar, que té avarícia. 6-. Al revés, terminació de certs àcids. Que procedeix. 7-. Vocals. Carro tancat de quatre rodes, i de dos o quatre seients. La segona. Cent. 8-. Acompanyat d'aspiració. Relatiu o pertanyent a la cuixa. 9-. Bastó de fusta molt emprat en el joc del billar. Famós marquès francès una mica sàdic. Títol que reben els monjos del budisme tibetà. 10-. Varietat de marbre de color verd. Que té les orelles grosses. 11-. Efectuant un aceratge. Cara del dau marcada amb un punt. Ciutat japonesa notable per la seva arquitectura pre-budista. 12-. Ciutat de Bulgària vora la Mar Negra, principal port del país. És un .. dur de rosegar. Babau, encantat. 13-. La primera. Conjunt d'eines. Al revés, Hipòlit ..... (1887-1974) tenor català gran rival de Miquel Fleta. 14-. Al revés, nom d'home. En femení, l'acció d'atenyer. La rodona. 15-. Decadència, posta d'un astre. Al revés, petit de la somera. Malla per a no escabellar-se els cabells.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	11	12	13	14	15
1									■						
2													■		
3							■								
4					■										
5				■				■							■
6			■							■					
7									■					■	
8			■					■		■		■		■	
9		■								■		■			
0	■							■							
11							■				■				■
12			■												
13							■							■	
14					■										

SOLUCIÓ

HORIZONTALS

- 1- Dalmàcia. Cavaró. 2- Eclesiàstica. Oc.
- 3- Maigmo. Papereta. 4- Aduar. Bicornics.
- 5- Gerp. Per. Laani. 6- Oma. Arrasin. Avi.
- 7- Giravolta. Tom. L. 8- Ic. Bací. Do. S. Al.
- 9- A. Parencera. Oto. 10- Lacidar. Estrep.
- 11- Ecòleg. Ull. Oas. 12- Et. Mineralitzar.
- 13- Pertot. Amúsia. E. 14- Aules. Clatellot.

VERTICALS

- 1- Demagogia. Gepa. 2- Acadèmic. Leteu.
- 3- Lliurar. Pal. Rl. 4- Pagem. Abacomte. 5-
- Asmr. Avaricós. 6- Cio. Procedent. 7- Ia.
- Berlina. E. C. 8- Aspirat. Crural. 9- Tac.
- Sade. Lama. 10- Cipoll. Orellut. 11-
- Acerant. As. Ise. 12- Varna. Os. Tòtil. 13- A.
- Einam. Lazaro. 14- Victor. Atesa. O. 15-
- Ocàs. Poll. Ret.

DOLÇ   ESFORÇ,   25   ANYS

Aquest mes d'abril s'escau el vint-i-cinqué aniversari de la primera sortida pública de la colla sardanista *Dolç Esforç* l'única colla sardanista que ha tingut Artesa. Al cap de tants anys això pot semblar pura anècdota, però, en el seu moment va ser tot un esdeveniment.

Com que llavors ja es publicava LA FEMOSA (amb el nom de Butlletí de l'entitat), ja podem assabentar-nos, fullejant les seves pàgines, de com es va gestar *Dolç Esforç* i, fins i tot, d'alguna cosa més. És bo de recordar i és bo que tots aquests records estiguin escrits i publicats perquè, encara que tinguem molta memòria, aquesta no sempre ens és fidel en el petits detalls. Una cosa escrita és com un document, ja que és iminutable al pas del temps: sempre resta tal i com va estar publicada.

Espigolant en el primers números de LA FEMOSA de la primera època, hem extret tots aquests punts:

LA FEMOSA - novembre-desembre del 1967:

A càrrec de Sebastià Gràcia, hi va haver el dia 19 d'aquest mes, una interessant xerrada sobre sardana... La xerrada va ser, com ja hem dit abans, interessantíssima. llàstima de la poca gent que va venir a escoltar-la (el subrallat és nostre). *Després de la xerrada es va acordar que un membre del Club Huracans vindria dues vegades per setmana, el dimecres i el divendres, a les deu de la nit, a ensenyar a ballar la dansa més bella.*

Ja han començat els assajos dels futurs dansaires de sardana...

LA FEMOSA -febrer del 1968-:

La Festa Major de febrer ha passat sense pena ni glòria o potser amb més pena i més desànim que

cap any. Només una cosa va sobresortir; la ballada de sardanes al mig de la Plaça. Els joves, sempre tan dispersos (el subrallat també és nostre), *omplien la Plaça, ja dansant o, simplement, com espectadors".*

...D'ara en endavant, ja amb la "colla" formada, s'hauran de repetir aquestes ballades al carrer...

LA FEMOSA -març 1968-:

La nostra colla sardanista ja té nom, no és que sigui un nom molt bonic, però amb el temps ja ens hi acostumarem. Després de moltes vacil·lacions s'acordà el nom de Dolç Esforç.

LA FEMOSA -abril-maig 1968-:

El dia 28 d'abril (Dia Universal de la Sardana) va ésser per Artesa una data memorable. Pel damatí presentació a la Plaça, de la colla sardanista Dolç Esforç, per la tarda, a l'Hogar, presentació del Quadre Escènic...

La colla amb els seus vestits nous i el "banderí" acabat de beneir, van ballar dues sardanes. Després, el Sr. Gràcia del C.E. Huracans, va dir unes paraules i llegí l'escrit de Pau Casals sobre la sardana. Tot seguit es va ballar una sardana de germanor, amb una gran i inacabable anella...

Dolç Esforç" en marxa. El dia 5 (suposem de maig) a Balaguer, va debutar com a concursant. Tot i les fallades i els nervis, van aconseguir prou punts per no ser desqualificats, de 45 colles van quedar al lloc 39. Els nostres sardanistes van tornar de Balaguer contentíssims i plens d'optimisme per anar al proper concurs a Lleida. A Lleida (no hi ha data) el concurs ja era de més envergadura. Hi havia 5 colles infantils i 70 de grans. Dolç Esforç va quedar al núm. 47, o sigui 23 colles van quedar al seu darrera.

El "Banderí" ja ostenta una cinta-record, donada a Lleida a totes les colles participants (a Balaguer

no en va donar). Això de les cintes-records assenyalen la veterania de les colles; com més cintes, a més concursos han participat.

El dia 23 hi hagué a Corbins un concurs de sardanes en el qual hi participaren 34 colles, la nostra aconseguí el lloc 23.

LA FEMOSA -juny-agost 1968-:

Dolç Esforç "ha anat participant a tots els concursos que s'han fet, i més o menys, en tots ells ha aconseguit els mateixos resultats. En els últims que ha participat són el de Torà i el

d'Albatàrrec. En el primer, de 23 colles aconseguí el 20 lloc i en el segon de 25, el lloc 15, en aquest darrer va guanyar la primera copa de la seva curta història.

Si seguíssim fullejant més números de LA FEMOSA, segurament que trobaríem més notícies de *Dolç Esforç*, però amb aquestes, pensem, que ja n'hi ha prou per il·lustrar una mica el que va significar aquesta colla, pels artesens d'ara fa vint-i-cinc anys.

ARTESA DE LLEIDA

L'Agrupació Cultural "La Femosa"

anuncia que el proper dia 28 d'Abril presentarà la seva colla sardanista "DOLÇ ESFORÇ" i el seu "QUADRE ESCENIC" i us convida a tots els actes que per aquests motius tindran lloc.

H O R A R I

- a les 10'30 matí. - Missa Major
- a les 11 " - Benedicció del Banderí de la Colla Sardanista
- a les 11'30 " - Sardanes a la Plaça
- a les 12 " - Xerrada sobre la Sardana a càrrec de S. GRACIA
- a les 13 " - Sardana de Germanor

NO TOTS SOM IGUALS

Tot sovint sens dir a qualsevol lloc, quan es parla dels polítics -tots són iguals!- Això no és pas veritat i al mateix temps greu, perquè senzillament no tots són iguals. Aquesta manca d'ideals ens fa dir aquesta desafortunada expressió i ens porta arrossegats cap a una societat tancada, insolidària i solitària que l'única meta és aconseguir diners a qualsevol preu, per poder comprar qualsevol cosa que ens diferència del nostre veí, encara que aquesta cosa no serveixi per quasi res.

Encara que no sigui cap catedràtic amb política vull dirigir-me a tots aquells que despallats d'ideologia ens diuen i tots són iguals!. Jo d'una manera poc acadèmica i amb un toc d'humor vull demostrar que són molt diferents segons siguin els ideals:

SOCIALISME

Vostè té dues vaques i en regala una al veí.

COMUNISME

El govern s'apropia de les dues vaques i ens dona la llet.

ANARQUISME

Es deixen anar les vaques i que les munyi el qui pugui.

FASCISME

El govern s'apropia de les vaques i ens ven la llet.

NAZISME

Es requisen les vaques i s'afusella el propietari.

DEMOCRÀCIA

El govern s'apropia de les vaques, en mata una, muny l'altra i llança la llet per la claveguera.

CAPITALISME

De dues vaques, en ven una i compra un toro, reproduceix i obté moltes vaques. Després o li

sobra llet o li fa falta l'alfals. Si li sobra llet ha de baixar el preu i s'arruïna, i si els manca l'alfals es moren de fam, i també queda arruïnat.

I posats amb plan humorístic voldria exposar la llista de pecats capitals del món occidental per Gandhi i tot un rotllo de política per un escriptor anònim.

- Vida política sense principis.
- Riquesa sense treball.
- Coneixement sense educació.
- Comerç sense moral.
- Ciència sense humanitat.
- Religió sense sacrifici.

Voltant el President giren els Vicepresidents.

Voltant els Vicepresidents giren els Ministres.

Voltant els Ministres giren els Secretaris.

Voltant els Secretaris giren els Diputats.

Voltant els Diputats giren els Aprofitats.

Voltant els Aprofitats giren els Servidors.

Voltant els Servidors giren els Gossos, les gallines i els captaires.

Déu n'hi dó el que hem de mantenir.

Jomaes

Escrit a Aspa una tarda de març, en què les bromes dels núvols estaven de broma.

HOMENATGE A LA VELLESA D'ALBAGÈS, 1992

Novament altra vegada,
ens tornem a retrobar,
pel mateix de cada anyada,
als avis homenatjar.

Fa anys té per norma l'Albagès,
de festejar els més grans,
i, com aquell que no fa res,
tot fet amb molts bons afanys.

La diada de Sant Esteve
que tots estem celebrant,
és el dia més alegre,
de tots els dies de l'any.

En aquest dia, està a cridat,
qui té més de vuitanta anys,
als quals se'ls fa, un àpat,
recordant els seus estralls.

Tantes vegades cantades,
totes les vostres virtuts,
potser són poc elogiades,
pel que sou tots merescuts.

Una vida treballada,
es mereix això i molt més,
essent cosa comprovada,
sense treball, no hi ha res.

Aquesta tant lluïda festa,
que fa el poble d'Albagès,
no n'hi ha gaires com aquesta,
per al que s'ho merix més.

Ditxós d'aquell que, hi arriba,
ditxós del qui, hi ha arribat,
pel camí de la vida,
més d'un se n'ha extraviat.

Des de d'avui, tots sou més joves,
avis que heu vingut aquí,
això sembla coses noves,
tots anem pel mateix camí.

L'any passat als avis més grans,
varen estar obsequiats,
sí; amb una placa pertant,
amb el nom i els anys gravats.

En aquest any la padrina,
no ens pot acompanyar,
ens va fer una berlina,
pel camí es va quedar.

Enguany seran quatre germans,
els que estaran obsequiats,
amb una placa amb els anys,
i també amb els noms marcats.

Cinc germans eren en total,
el més gran no està aquí,
va tenir un cas fatal,
i es quedà pel camí.

Però la gent es va canviant,
ha vingut amb la remesa,
que també té vuitanta anys,
el més jove dels Jaumesa.

D'una família quatre germans,
no es veu gaire aquesta cosa,
que, arribin tan xocants
a aquesta edat formosa.

Com que, us heu fet un poc grans,
i això n'és una proesa,
ja que tenen vuitanta, anys,
els quatre germans Jaumesa.

Però la vida va canviant,
ha vingut gent molt alegre,
entre, els quals hi ha per tant,
lo Barrufet i l'Andrea.

I, com que la vida segueix,
i el sol diu que mai no es pon,
també de la Festa en gaudeix,
lo Jusapet de l'Anton.

Si esteu ben acompanyats,
l'edat senil de la vida,
i, estem ben agermanats,
és aquesta ben lluïda.

Ànim dones avis formosos,
pel camí de la vida,
passeu-hi tots ben airosos,
que com hem dit, és lluïda.

Quan ja arriba aquesta edat,
no es cal, pas preocupar,
està vist i comprovat,
la vida s'allargarà.

Perquè esteu a la Vellesa,
no us heu pas d'espantar,
la medicina és entesa,
i la vida relaxarà.

Quan es diu de la Ciència,
lo molt que ha avançat,
i, si no hi ha cap negligència,
l'obit pot ser superat.

Com lo Josepet del Poarro,
es pot dir, no va morir,
sols que en va fer un "amarro",
i a la vida es va adormir.

Llavors, això en serà un paradís,
quasi en serà una glòria,
on, s'hi estarà molt feliç,
cosa que no ho ha vist la història.

I desitjo per acabar,
pensar amb qui ens han deixat,
i, als mateixos recordar,
d'altre lloc ens han cridat.

Ara, a espaerar un altre any,
i que ens puguem reunir,
amb bona salut i afany,
més, que els que ara estem aquí

Josep Mª Quadrat i Ribelles

Concert de Música per a clausurar els "DIVENDRES CULTURALS"

SOMNIO O POTSER NO

Tal dia d'estiu em trobava a les piscines aprofitant el sol que cada dia veiem menys hores i que no dubtaria de poc a poc deixar d'escalfar-nos i d'unes piscines que cada cop vèiem que ens anaven deixant, però no dubtàvem en banyar-nos-hi. Així que no vaig dubtar de tirar-m'hi de cap, em vaig remullar i vaig romandre una estona fent el ronsa per allí a l'aigua, però al cap d'uns minuts vaig sentir com si una gran força m'estirava cap a dins d'un tub... La força era immensa i jo fent esforços sobrehumans propis d'un heroi nedava amb totes les meves forces cap a el costat més proper de la piscina que cada cop se'm va anar fent més i més llunyà.

A la fi em vaig rendir i vaig deixar que l'aigua se m'edugués cap al tub que a mi em va semblar la gola d'un llop i em vaig ficar a riure pensant en què havia complert en part la dita que diu: no et posis a la gola del llop (no t'arrisquis). Vaig anar passant per dins de tubs i canonades durant un parell de minuts que a mi em van semblar hores fent els girs més estranys i les piruetes més estranyes. Al cap d'una estona de suposada inconsciència em vaig despertar. Estava en una gruta ampla, relliscosa i plena

d'estalactites de les quals poc a poc anaven caient gotes d'aigua que repicaven a terra amb força. El terra era com si s'hi anessin a formar algues i podia ben bé caure i trencar-me la carcanada, tot i que, per sort això no va succeir. Vaig veure que la gruta continuava més enllà. Vaig vacil·lar en quedar-me allí o continuar. Fet i fet vaig decidir caminar ja que fer exercici em vindria bé perquè havia quedat força atrotinat amb el viatge per les clavegueres. Esperava trobar-me amb el Fredy en qualsevol cantonada o potser amb les fabuloses tortugues Ninja o amb qualsevol personatge de ficció força imaginat pels nois de la meua edat. Ençà però, no en va apareixer cap. Vaig arribar a un eixamplament on hi havia un enorme llac subterrani amb un petit illot i una espècie d'edifici amb la base molt primeta i que sofria un eixamplament enorme i desproporcional. A la part alta de l'edifici, que potser li donava un to irreal, no vaig acabar de comprendre el color era una barreja de verd, blau fluix i en algunes parts un turquesa molt brillant, que més d'un s'hauria quedat mirant una estona amb la cara de baixar de la figura. Vaig veure una espècie de passarel·la que tenia la fi en una

porta des d'on es podia veure una llum cegadora que a mida que m'hi vaig anar apropant es va anar apagant. Vaig entrar i no vaig donar crèdit al que veia: tots els meus desitjos materialitzats! Tant com un enorme ós de peluix que havia desitjat de petit fins als prototips d'automòbils que havia vist en revistes especialitzades, hi era tot, no hi faltava res. Però, de sobte vaig veure un rellotge a la meua mà indicava les deu de la nit i jo vaig calcular que fora devien ser les onze de migdia, a la vegada vaig veure unes lletres que deien així: 'Et queden dues hores per a jugar amb els teus desitjos. Jo vaig agafar l'ós de peluix i el vaig abraçar, vaig connectar el més desitjat dels videojocs que m'agradaven a una televisió gegantina. Al cap d'una estona vaig veure un medalló molt bonic que

significava els tres elements i que un dia en que me'l vaig imaginar no havia deixat de pensar en ell. Tot era fantàstic, ideal! L'habitació que sempre havia desitjat on hi havia de tot, excepte els mobles. A mi ja m'hagués agradat així. Vaig estar jugant tanta estona que les hores em van semblar minuts i de sobte va passar una cosa horripilant, horrorosa, terrorífica, hòrrida, esborronadora, esgarrifosa, apoclíptica, feresta, monstruosa, etc.! Em vaig despertar! Si en efecte havia estat un somni però al pit portava el medalló i vaig proposar-me de donar-li la possibilitat del potser ...

FI

Edgar Solé

JORDI i L'ÈVA, en el concert de música

FOLKLORE ARTESENC

Jocs i entreteniments (17)

EL GALLÓS

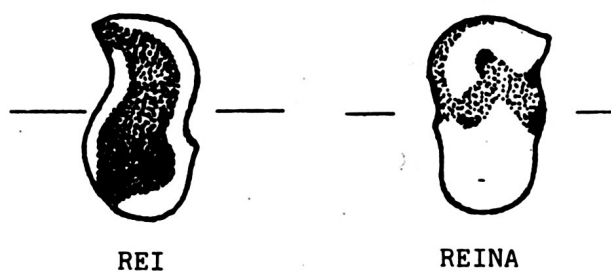
A diferència del joc anterior, aquest era un entreteniment de xiquets si bé, a voltes, hi jugaven les xiquetes. S'hi jugava amb un sol osset, també esmolat perquè pugués quedar-se dret amb facilitat. En aquest joc, el nom que rebien els diferents costats de l'osset de l'estràgol eren: *ei*, *eina*, *clotet* i *panxeta*.

Era un esbarjo en el qual hi podien participar tots els jugadors que vulguessin, els quals es posaven asseguts a terra fent una rotllana. Quan es començava tots tenien el mateix rang, però ben aviat n'hi hauria un que faria de *rei* i un altre de *reina*, això es deixava a l'atzar, segons la sort de cadascú, ja que el gallós (a torn rigorós, un darrera l'altre) era llençat pels jugadors com si fos un dau. El primer jugador que l'osset se li quedava dret del costat de *rei* o *reina* passava a ser Rei o Reina. Quan ja estava definit quins eren el Rei i la Reina, començava el veritable joc, el qual consistia simplement, en anar tirant el gallós com ja hem indicat, un jugador darrera l'altre. Quan a un xiquet li sortia *panxeta* es considerava que quedava indultat i no tenia cap més conseqüència, però si li sortia *clotet* llavors era *reu* i se li aplicava un càstig. El que feia de *Reina* era l'encarregat de pronunciar la sentència i el que feia de *Rei* l'aplicava. La sentència era sempre un o més cops sobre la mà plana del *reu* que es podia donar amb un bastonet, però que, gairebé sempre, es feia amb el nus fet a una punta de mocador.

A més de *clotet* i *panxeta*, als jugadors també

els sortia *rei* o *reina* llavors podien fer dues coses; prendre el títol al *Rei* o a la *Reina*, per destronar-los o donar-los un altre títol per enfortir-los. Tant el *Rei* com la *Reina* podien anar acumulant títols (tenir cinc *reis* o set *reines*) la qual cosa feia més difícil el seu destronament. Donar un *rei* o una *reina* (o prendre) als que ha el tenien volia dir que, a l'hora que aquest jugador li sortia *clotet*, la *Reina* manava menys cops i el *Rei* pegava més fluixet (podia ser al revés, si els hi prenien). Els jugadors que feien de *Rei* o *Reina* també tiraben l'osset al seu torn, però només els servia si treien *rei* o *reina* ja que se'l quedaven o el donaven o prenien de l'altre. Encara que un jugador tingués sis o set *reis* o *reines*, molts cops, els altres es posaven d'acord per a destronar-los. Quan un *Rei* o *Reina* quedava destronat, ocupava aquest càrrec el primer jugador que li sortia aquest costat del Gallós.

NOM DE CADA CARA DE L'OS

ELS ESCLOPS D'UN VELL

En aquest joc hi podien participar des de dos jugadors fins a una bona rècula. Cada jugador o jugadora havia de portar un palet o una pedra plana (a vegades es jugava amb qualsevol cosa), l'objecte, però, sempre havia de poder-se agafar amb una mà amb facilitat. Tots els jugadors s'asseien en una rotllana a tocar l'un de l'altre. Aquest entreteniment consistia a anar-se passant el palet d'un jugador a l'altre, sempre d'esquerra a dreta, al ritme d'aquesta cançoneta:

*Los asclops d'un vell
fan guerra a sant Joan
parant, tirant.
Lo Peret n'hi va al darrera
jent lo trip-i-trip-i-trap.
N'han passat la mitja nit
sota un roseret de roses
n'han passat la mitja nit
sota un roseret
florit-florit-florit.*

La dificultat d'aquest joc era que hom no es podia distreure; s'havia d'estar sempre amatent al ritme de la cançó per agafar el palet que hom tenia al davant i deixar-lo davant del jugador que es tenia a la dreta. Quan la cançó feia: *trip-i-trip-i-trap* i *florit-florit-florit*, el jugador o jugadora havia de fer el gest de deixar el palet davant l'altre jugador, picant a terra, però se l'havia de tornar a emportar i tornar a picar a terra davant seu per tornar-lo a portar (ara per a deixar-lo) al jugador de la seva dreta. En aquesta part del joc, que era la més difícil, el jugador o jugadora que s'equivocava havia de pagar penyora, la qual posava al centre de la rotllana. Si no s'equivocava ningú es recomençava el joc, sense parar en cap moment, però ara (i cada vegada) més depressa.

A. C

ROSER i L'EVA, al concert de música

